

2014-04-01

## Hur har tillgängligheten påverkats av apoteksomregleringen, vårdvalet samt vårdgarantin och Kömiljarden?

**Apoteken har blivit fler och tillgängligheten till receptfria läkemedel har ökat, men det verkar ha blivit vanligare att receptbelagda läkemedel inte finns på apoteket. Antalet vårdcentraler och besök inom primärvården har ökat, men kontinuiteten kan fortsatt förbättras. I den specialiserade vården har köerna kortats, men en av tio väntar över 90 dagar. Detta visar en ny rapport om tillgängligheten till hälso- och sjukvård som Myndigheten för vårdanalys publicerar i dag.**

Svensk hälso- och sjukvård står sig stark i ett internationellt perspektiv, med goda medicinska resultat. Bristande tillgänglighet till hälso- och sjukvården har dock varit ett långvarigt problem och föremål för insatser under många år. Vårdanalys har haft regeringens uppdrag att följa upp hur några av de senaste årens reformer, apoteksomregleringen, vårdvalet i primärvården samt den nationella vårdgarantin och Kömiljarden, har påverkat tillgängligheten för patienter och befolkning.

*– Rapporten visar att det har öppnat ett stort antal nya apotek och vårdcentraler. Öppettiderna på apotek har också blivit bättre och väntetiderna i vården har kortats. För en stor del av befolkningen har reformerna i många avseenden lett till en förbättrad tillgänglighet, säger Fredrik Lennartsson, myndighetschef på Vårdanalys.*

*– Vi kan samtidigt konstatera att de flesta nya apotek och vårdcentraler har öppnat i tätbefolkade områden där tillgängligheten redan var god innan reformerna. Det finns vidare indikationer på att det har blivit vanligare att receptbelagda läkemedel inte finns tillgängliga vid första apoteksbesöket. Likaså pekar studier på att Kömiljarden kan påverka de medicinska prioriteringarna. Utifrån vår analys pekar vi ut ett antal utvecklingsområden för de genomförda reformerna, säger Fredrik Lennartsson.*

Uppdraget har genomförts i samarbete med professorerna Mats Bergman (Södertörns Högskola), Johan Stennek (Göteborgs universitet), Clas Rehnberg (Karolinska Institutet) samt Karsten Vrangbæk (Köpenhamns universitet).

Rapporten visar att:

Efter **apoteksomregleringen** har 368 nya apotek öppnat, en ökning med cirka 40 procent. De flesta nya apotek har öppnat i tätbefolkade områden. Ett ökat utnyttjande av apotekens internet- och telefontjänster kan vara ett sätt att begränsa problemet med att kunderna upplever att det har blivit svårare att få tag i receptbelagda läkemedel vid

Myndigheten för vårdanalys har till uppdrag att granska vården, tandvården och gränssnittet mellan vård och omsorg utifrån ett patient-, brukar- och medborgarperspektiv. Vårdanalys är en myndighet under regeringen, men är oberoende i förhållande till dem som myndigheten granskar, exempelvis vårdaktörer, landsting och andra myndigheter. Myndighetens övergripande uppdrag är att driva på utvecklingen i vården och omsorgen.

första besöket. Reformen omfattade också att vissa receptfria läkemedel får säljas utanför apoteken, vilket har ökat befolkningens tillgänglighet till dessa. Samtidigt kan en ökad tillgänglighet riskera att leda till en ökad felanvändning av läkemedel.

Efter **vårdvalsreformen** har Sverige fått ungefär 170 fler vårdcentraler, en ökning med 17 procent. De flesta är privat drivna och har inneburit en ökad valfrihet för många patienter. Skillnaderna är dock stora mellan landstingen och de flesta nya vårdcentraler har öppnat i tätbefolkade delar av landet. Ett ökat vårdutnyttjande i form av fler besök tyder på en ökad tillgänglighet och befolkningens förtroende för primärvården verkar ha ökat något. Bristande kontinuitet och koordinering av vården, i synnerhet för dem med särskilda eller mer omfattande behov, är fortfarande två svagheter i svensk hälso- och sjukvård. Vårdanalys anser därför att landstingen bör tydliggöra primärvårdens ansvar för kontinuitet och koordinering.

Efter **vårdgarantireformen** och **Kömiljarden** förbättrades väntetiderna initialt och har efter år 2010 stabiliserats på en lägre nivå än tidigare. Fortfarande väntar 10-15 procent av patienterna längre än vårdgarantins tidsgränser, och det finns stora skillnader mellan landstingen. Den generella kännedomen om vårdgarantin är relativt god, men endast en av fem patienter uppger att de har blivit informerade av hälso- och sjukvårdspersonalen när garantin blev aktuell. Det finns vissa indikationer från tidigare studier på att framför allt Kömiljarden påverkar de medicinska prioriteringarna – så kallade undanträngningseffekter. Vårdanalys anser att regeringen bör överväga en kortare vårdgaranti för mer brådskande diagnoser. Målsättningen bör även vara en vårdgaranti som omfattar hela vårdkedjan.

Rapporten "Låt den rätte komma in – hur har tillgängligheten påverkats av apoteksomregleringen, vårdvalet samt vårdgarantin och Kömiljarden?" finns att läsa och ladda ner på [www.vardanalys.se](http://www.vardanalys.se).

För mer information, kontakta gärna Vårdanalys:

Therese Östh  
pressfrågor, 08-690 41 02  
[therese.osth@vardanalys.se](mailto:therese.osth@vardanalys.se)